

1984/85:14

Tisdagen den 23 oktober

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

1 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 22 november–den 21 december 1984. Skälet till min framställning är, att jag under den tiden kommer att ingå i den svenska delegationen till Förenta nationernas generalförsamling.

Stockholm den 18 oktober 1984

Sture Korpås

Till riksdagen

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet fr. o. m. den 16 november 1984 till höstsessionens slut för fullgörande av FN-uppdrag.

Stockholm den 17 oktober 1984

Ann-Cathrine Haglund

Kammaren biföll dessa ansökningar.

Andre vice talmannen anmälde att *Bror Eriksson* (c) och *Lars-Erik Ahlinder* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för *Sture Korpås* resp. *Ann-Cathrine Haglund*.

2 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1984/85:24 till socialförsäkringsutskottet

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om anslagen till
skogliga bered-
skapsarbeten*

3 § Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1984/85:51 och 52 till skatteutskottet
1984/85:53–55 till bostadsutskottet
1984/85:56 till trafikutskottet

4 § Meddelande om svar på interpellation 1984/85:18

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jag får meddela att Gunnel Jonängs interpellation om arbetsmarknadssituationen i Gävleborgs län inte kommer att besvaras den 5 november, då jag hade för avsikt att besvara interpellationen, på grund av att interpellanten inte kan närvara. Jag har kommit överens med interpellanten om att svaret skall lämnas den 16 november.

5 § Svar på fråga 1984/85:67 om anslagen till skogliga beredskapsarbeten

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! John Andersson har frågat mig om regeringen är beredd att anslå medel för att skogliga beredskapsarbeten skall kunna fortsätta utan avskedanden.

Behovet av beredskapsarbeten varierar med konjunkturen. I en konjunkturuppgång är det rimligt att minska på medlen till beredskapsarbeten. För att underlätta placeringen av arbetslösa till näringslivet har regeringen infört ett rekryteringsstöd. Vidare infördes den 1 januari i år bidrag till arbete i ungdomslag. I enlighet med riksdagens beslut kan arbeten i ungdomslag också bedrivas i form av skogligt arbete.

Jag har förståelse för de problem som kan uppstå när det blir en kraftig neddragning av beredskapsmedlen då det just på den skogliga sidan finns många som haft beredskapsarbete i flera år.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1984 hemställt om ytterligare medel till beredskapsarbeten. Regeringen kommer senare i dag att offentliggöra förslag till ytterligare insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Förutsättningar borde då finnas för att viss del av de föreslagna medlen även kommer skogsvårdande beredskapsarbeten till del.

Anf. 3 JOHN ANDERSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga. Jag noterar att arbetsmarknadsministern har förståelse för de problem som kan uppstå när det blir en kraftig neddragning av beredskapsmedlen då det gäller de skogliga åtgärderna. När ministern säger att behovet av beredskapsarbeten varierar med konjunkturen, så vill jag påstå att detta inte

är giltigt i fråga om de människor som är sysselsatta i skogliga beredskapsarbeten.

Som stöd för detta påstående vill jag återge den sammanfattning som länsarbetsnämnden i Västerbottens län nyligen har gjort. Man säger att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i ökad utsträckning inriktas mot att ta vara på konjunkturuppgången inom industrin. Konsekvensen blir en klar förbättring på orter med positiv industriutveckling och för personer med industriell utbildning eller erfarenhet. Däremot är situationen i flertalet kommuner i Västerbotten med låg andel industrisysselsatta och för övriga sökande mycket besvärande, och arbetslösheten väntas ligga på minst samma nivå som föregående vinter. Arbetslösheten inom skogsarbetarkåren väntas öka med 200 personer om inte ytterligare åtgärder sätts in.

Det här gäller ju människor som är mycket hårt lokalt bundna. I regel är det äldre, utslitna skogsarbetare som sysselsätts i sådana skogliga beredskapsarbeten.

Dessa beredskapsarbeten är dessutom mycket billiga. Det handlar om skillnaden mellan den ersättning som skogsägarna betalar plus de eventuella bidrag som åtgår och den lön som arbetstagarna får. Därtill är det en mycket bra investering för framtiden. Det är ju stora samhällsekonomiska vinster man skapar genom dessa skogsvårdsarbeten.

Nu säger arbetsmarknadsministern att det borde finnas förutsättningar för att en del av de medel regeringen senare i dag kommer att offentliggöra förslag om skall kunna gå till skogsvårdande beredskapsarbeten. Jag får innerligt hoppas att detta kommer att ske.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1984/85:93 om fördelningen av resurserna för arbetshandikappade

Anf. 4 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att de resurser som arbetsmarknadsinstituterna utgör skall bli mer likvärdigt fördelade och kunna sättas in där behoven är störst.

Som ett exempel på ojämn resursfördelning nämner Lars Ernestam att det finns 33 arbetslag vid arbetsmarknadsinstituterna i Stockholms län, men bara 5 i Örebro län.

I realiteten har Stockholms län dock aldrig haft mer än 30 lag – vanligen 27–28. Om man ser till befolkningsunderlaget är det inte orimligt att Stockholms län har väsentligt större resurser än Örebro län. Som en jämförelse kan jag vidare nämna att Göteborgs och Bohus län har 16 arbetslag och Malmöhus län 13. I övriga län varierar antalet arbetslag mellan 10 och 2.

Lars Ernestam ger också vissa statistikuppgifter som skall belysa att resurserna är ojämnt fördelade.

Nr 14

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om fördelningen
av resurserna för
arbetshandikappade*

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om fördelningen
av resurserna för
arbetshandikap-
pade*

För Lars Ernestams kännedom kan jag meddela att antalet kvarstående sökande med arbetshandikapp i Stockholms län, enligt AMS månadsstatistik, brukar ligga omkring 2 500. Motsvarande siffra för Örebro län är ca 1 100.

Fördelningen av Ami-resurser speglar till stor del läget när staten den 1 januari 1980 övertog de tidigare arbetsvårdsinstituten från kommunala huvudmän och inrättade arbetsmarknadsinstituten. I län där kommunerna eller landstinget hade byggt ut arbetsvårdsinstituten finns också mer resurser vid arbetsmarknadsinstituten. En viss utjämning har dock därefter ägt rum.

Den regionala organisationen av arbetsmarknadsinstituten fastställdes av den dåvarande regeringen i november 1979. Jag har inhämtat att arbetsmarknadsstyrelsen nu överväger viss omfördelning och decentralisering av Ami-resurser. Styrelsen beräknar att utredningsarbete som skall ge underlag för förslag om sådana omdisponeringar kommer att slutföras under budgetåret.

Anf. 5 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Örebro län har under den tid som Anna-Greta Leijon varit arbetsmarknadsminister haft de högsta arbetslöshetssiffror som noterats sedan nuvarande statistik började föras. Det rinner f. n. till en rännil med arbetstillfällen från näringslivet, men förhållandena är klart otillfredsställande. Örebro län hör till de hårdast drabbade av de mellansvenska länen. I en sådan situation är det särskilt svårt för personer som har någon form av arbetshinder eller handikapp. Som jag sagt i min fråga gör de arbetslag som finns i Ami-organisationen stora insatser för att genom ett omfattande kontaktarbete få fram arbetstillfällen. Arbetsmarknadsministern redovisar en statistik – jag har något annorlunda siffror, men i stort sett överensstämmer våra siffror; det beror litet grand på hur man räknar.

1983/84 var genomsnittligt ca 1 350 personer som har någon form av arbetshinder anmälda som arbets sökande varje månad. Arbetsmarknadsministern nämnde 1 100, och vi kan ju ta den siffran, det går lika bra att diskutera med den som utgångspunkt. Men för dessa 1 100 personer finns det bara 5 arbetslag. Resurserna är alltså helt annorlunda i Örebro län än i andra delar av landet. I detta läge är det mycket förvånande att arbetsmarknadsministern säger: "Om man ser till befolkningsunderlaget är det inte orimligt att Stockholms län har väsentligt större resurser än Örebro län." Längre fram i svaret redovisar hon att det är 2 500 sökande i Stockholms län. För dem finns det 27–28 arbetslag. För de 1 100 i Örebro län finns det bara 5 arbetslag. Det är en betydande skillnad när det gäller antalet per arbetslag.

Det här förhållandet, arbetsmarknadsministern, måste ses mot bakgrund av att det i Örebro finns så många döva och hörselskadade arbets sökande. Detta hänger samman med den utbildning som förekommer i Örebro. Familjerna flyttar med och får arbete, och sedan vill naturligtvis ungdomarna ha jobb.

Allt det här visar, arbetsmarknadsministern, att det behöver komma till

minst ett arbetslag i Örebro län. Jag är inte nöjd med svaret, och jag vill fråga: Är inte arbetsmarknadsministern beredd att medverka till att det blir ytterligare ett arbetslag?

Nr 14

Tisdagen den
23 oktober 1984

Anf. 6 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Lars Ernestams sätt att behandla statistik fyller inte precis de krav som man vanligtvis brukar kunna ställa här i riksdagen, och jag var i mitt svar ganska vänlig mot honom på denna punkt. Lars Ernestams fråga är nämligen baserad på helt felaktiga uppgifter. Det står: "Antalet kvarstående sökande med arbetshandikapp per månad i genomsnitt 1983/84 i dessa län uppgår för Stockholms län till 78 personer och för Örebro län till 222 personer." Detta är siffror som inte har någon som helst motsvarighet i verkligheten.

*Om fördelningen
av resurserna för
arbetshandikap-
pade*

Som jag redovisat i svaret hänger den regionala fördelningen av olika antal arbetslag i stor utsträckning samman med hur kommunerna och landstingen hade byggt upp dessa resurser innan staten tog hand om verksamheten. Det var Lars Ernestams partikollega Rolf Wirtén som fastställde att Stockholms län skulle ha 33 lag och Örebro 5 lag. Det finns ingen anledning att kritisera det beslutet. Samtidigt finns det, precis som jag redovisade i svaret, nu anledning att försöka göra en omDispositionering regionalt. Den omDispositioneringen är på gång inom arbetsmarknadsstyrelsen. Men samtidigt har man sagt att detta inte går att göra på en gång, det måste ske successivt. Planerna för en sådan omDispositionering innebär också, såvitt jag vet, att man från AMS sida försöker se om det finns förutsättningar att även i Örebro län göra ytterligare insatser på detta område.

Men grunden för den här verksamheten var den situation som rådde, nämligen att man inom Stockholms läns kommuner och Stockholms läns landsting hade byggt upp institutioner. Det fanns inga som helst förutsättningar för Rolf Wirtén – och senare inte heller för mig – att snabbt rycka undan de instrumenten.

Dessutom är, som sagt, Ernestams statistik inte med verkligheten överensstämmande.

Anf. 7 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Det har gått några år sedan Rolf Wirtén var arbetsmarknadsminister, och nu är det faktiskt Anna-Greta Leijon som har ansvaret. Man kan inte gå tillbaka fyra, fem, sex eller kanske sju år i tiden i varje fråga. Det är de förhållanden som gäller i dag som vi diskuterar.

Jag är något förvånad över att arbetsmarknadsministern inte förstår min frågeställning. Det finns – låt oss ta arbetsmarknadsministerns siffror – 2 500 sökande med arbetshandikapp i Stockholms län, och det finns 1 100 i Örebro län. Detta är vi överens om. Om vi dividerar detta antal med antalet arbetslag, blir resultatet att det är betydligt fler arbetssökande på varje arbetslag i Örebro län. Det är detta frågan gäller.

Överläggningen var härmed avslutad.

49

*Om arbetsmark-
nadsläget i mel-
lersta Bohuslän*

7 § Svar på frågorna 1984/85:64 och 95 om arbetsmarknadsläget i mellersta Bohuslän

Anf. 8 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jörn Svensson har mot bakgrund av arbetsmarknadssituationen i Uddevalla frågat industriministern vilken aktiv roll regeringen har spelat och kommer att spela när det gäller sysselsättningsläget i Uddevalla.

Frågan har överlämnats till mig.

Kenth Skårvik har frågat mig om jag mot bakgrund av försämringar på arbetsmarknaden i stora delar av Bohuslän kommer att föreslå åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i mellersta Bohuslän.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Låt mig först beröra situationen vid Uddevallavarvet.

I samband med riksdagens beslut våren 1983 att minska varvskapaciteten vid bl. a. Uddevallavarvet avsattes särskilda medel för arbetsmarknadspolitiska insatser. Detta innebar för Uddevallas del fem extra arbetsförmedlare, förstärkning av verksamheten med arbetsmarknadsinstitut i Göteborgs och Bohus län samt särskilda medel för att på olika sätt hjälpa enskilda varvsarbetare att erhålla ett nytt arbete.

Riksdagen hade redan år 1978 anvisat medel för sysselsättningsåtgärder inom varvsregionerna. Av dessa medel återstår ca 30 milj. kr. Enligt riksdagens beslut våren 1983 skall också dessa medel användas för att motverka sysselsättningsproblemen för dem som blir övertaliga till följd av de då beslutade kapacitetsminskningarna.

Det är självklart att vi utöver dessa särskilda insatser kommer att använda sedvanliga arbetsmarknadspolitiska åtgärder om så erfordras. Jag vill i det här sammanhanget meddela att regeringen senare i dag kommer att presentera ett förslag om ytterligare insatser till arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Arbetsmarknadsläget i Trollhättan är betydligt ljusare än i Uddevalla. I Trollhättan, som ligger tre mil från Uddevalla, finns en stor efterfrågan på arbetskraft till verkstadsindustrin. Jag utgår ifrån att arbetsförmedlingen i Uddevalla kommer att anstränga sig för att passa ihop det utbud av arbetskraft som finns i Uddevalla med den efterfrågan som finns i Trollhättan.

Anf. 9 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

Jag är litet otillfredsställd med att det blev ett annat statsråd än det statsråd jag riktat frågan till som svarade. Detta får inte tolkas som någon sidvördnad mot Anna-Greta Leijon, men jag hade en bestämd avsikt med att ställa frågan till industriministern. Jag ville gärna få den belyst i ett industripolitiskt perspektiv, eftersom detta för Uddevallas och för regionens framtid är det kanske mest centrala – det var i varje fall detta jag hade velat debattera. Det är möjligt att Anna-Greta Leijon i sin position inte kan besvara frågor som ställs utifrån det perspektivet, men jag skall ändå framföra dem. Det är tre

principiella frågeställningar som jag gärna vill ha belysta, och jag hoppas att Anna-Greta Leijon kan säga något om det hela.

För det första: Hade krisen vid Uddevallavarvet kunnat undvikas genom något regeringsingripande, och vad var i så fall motivet för att inte göra något sådant?

För det andra: Vad är regeringens långsiktiga avsikt med varvsindustrin? Ser man ett sådant perspektiv att Uddevalla även fortsättningsvis skall ha ett av storvarven?

För det tredje, och den frågan har kanske anknytning mera till den rena arbetsmarknadssfären: Hur ser regeringen på en ort som Uddevalla, denna ganska stora och tunga industriort – Uddevalla är ingen liten utan en stor industriort med ett avsevärt omland? Centralorten och dess industri har stor betydelse för en litet större region.

Hur skall man se på en ort av den här typen? Har den en självständig roll? Förutsätts den ha en självständig ekonomisk och arbetsmarknadspolitisk bas på det sättet att man är beredd att på sikt, när en sådan ort på ett allvarligt sätt vacklar, när stora delar av dess industri kommer i gungning, diskutera också rent industripolitiska satsningar via t. ex. den statliga företagssektorn, via de nya löntagarfonderna eller på annat sätt? Eller är det så att man, när en kris i en sådan här stor ords industriella bas eventuellt kan vara på väg, bara reducerar den orten helt plötsligt, så att den hamnar i någon sorts B-kategori, som bara skall bli ett fall för AMS och arbetsmarknadsministern?

Vilken syn har regeringen på den här typen av frågor? Jag tror att det är viktigt för Uddevallas framtid att få detta belyst.

Anf. 10 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Också jag tackar för svaret. Jag skulle inte tro att de tjänstemän och arbetare som är arbetslösa i Sotenäs, Lysekil och Uddevalla blir särskilt glada åt det sista som arbetsmarknadsministern sade i sitt svar.

Mellersta Bohuslän, som omfattar Uddevallaregionen med Sotenäs, Lysekil och Munkedal, har åderlåtits på arbetstillfällen i mycket stor utsträckning de senaste åren. Enligt en undersökning som gjordes av Bohusläningen för litet mer än ett år sedan försvann drygt 2 500 industrijobb i Uddevalla mellan åren 1960 och 1980. Detta har också bekräftats av en rapport från länsstyrelsen de senaste veckorna. I dag går det mycket snabbare. På bara drygt ett år har närmare 1 000 industrijobb försvunnit. Det är företag som Uddevallavarvet, Scan Väst, Nordverk, PLM, Abba m. fl., som skurit ned eller lagt ned verksamheten. Det ser också oroande ut för framtiden med osäkerhet för Uddevallavarvet, Skandiaverken, Lysekil, som hänger helt ihop med varvets framtid, en eventuell nedläggning av Etri Fönster AB i Uddevalla, som kanske kan vara ett resultat av regeringens misslyckade bostadsbyggnadsprogram, samt ytterligare permitteringar vid Nordverk.

Sedan måste vi lägga till alla småföretag som gör legoarbeten för dessa stora företag och kommer att få färre arbetstillfällen i samband med inskränkning vid eller nedläggning av de stora företagen.

*Om arbetsmark-
nadsläget i mel-
lersta Bohuslän*

Även om vi bohuslänningar gärna vill tro att jordbruksministern inte kan, mot all opinion, föreslå flyttning till Karlskrona av havsforskningslaboratoriet i Lysekil med 40 anställda, så finns i alla fall den risken som en ytterligare börda för regionen. Något måste göras. Från Uddevallas sida känner man sig oerhört illa behandlad av den statliga företagsamheten. Länsstyrelsen med landshövdingen i spetsen har lovat att hjälpa till med alla medel. Nu måste också regeringen hjälpa till för att lösa problemen i denna drabbade del av Bohuslän. Tyvärr framkom det inga positiva tongångar från biträdande industriministern, Roine Carlsson, när han förra veckan svarade på frågor angående Uddevallavarvet och Etri.

Jag trodde i min enfald att den slogan socialdemokraterna använde sig av till valet, att i ett socialdemokratiskt styrt Sverige finns ingen arbetslöshet, även skulle gälla efter valet. Men det är ju skillnad! Nu står vi emellertid åter inför ett valår, så då kanske spenderbyxorna kommer på igen. Låt detta i så fall, bästa arbetsmarknadsminister, genom olika åtgärder få gälla Bohuslän och speciellt dess mellersta del.

Jag vill ställa frågan: Kommer de pengar som finns, de 30 miljoner som vi nyss hörde talas om, att utbetalas för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Uddevallaregionen? Jag kan lova arbetsmarknadsministern att det finns många områden där vi skulle kunna skapa arbeten i Bohuslän.

Anf. 11 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jörn Svensson ställde nyss flera frågor. Var och en av dem är väldigt omfattande. Det kanske inte riktigt framgick av hans ursprungliga fråga att det så att säga var det som debatten skulle handla om. Men det finns ju alltid en möjlighet att återkomma även till andra ministrar, om man tycker att det behövs.

Det är som Kenth Skårvik sade, nämligen att en del av de frågor som Jörn Svensson berör faktiskt besvarades förra veckan av Roine Carlsson. Denne redovisade då regeringens syn på bl. a. Uddevallavarvet. Vi vet också att man ännu så länge inte har resonerat färdigt om Uddevallavarvets möjligheter i framtiden.

Självfallet önskar vi en självständig roll för Uddevalla med omnejd: Men samtidigt kan Uddevalla ändå inte betraktas helt fristående från den arbetsmarknad som nu finns runt omkring Trollhättan och som, paradoxalt nog, f. n. är en av de bästa arbetsmarknaderna i Sverige. Vi måste dock kunna konstatera, utan att det skall uppfattas som någonting negativt gentemot Uddevallaborna, att det på två till tre mils avstånd finns en arbetsmarknad med många lediga jobb. F. n. finns det 350 lediga arbeten i Trollhättan inom tillverkningsindustrin. Vi vet att man på Saab räknar med att anställa väldigt många personer under de närmaste åren. Även vid Volvo Flygmotor räknar man med ytterligare anställningar. Det här måste kunna utnyttjas i en besvärlig situation för Uddevalla. Detta påverkar naturligtvis inte ansträngningarna att också via arbetsmarknadspolitik, regionalpolitik och andra delar av regeringens politik göra insatser, om problemen i

Uddevalla skulle bli väldigt stora.

Jag ber att få återkomma i ytterligare en replik.

Anf. 12 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Även jag tycker att det hade varit bättre om min fråga hade kommit upp i det tidigare sammanhang där den här saken diskuterades. Det är möjligt att jag, när jag talade om regeringens aktiva roll, inte uttryckte mig tydligt nog. Jag förutsatte då en mera industripolitisk betoning, eftersom jag uppfattar den arbetsmarknadspolitik som nu förs som en i huvudsak passiv städningsåtgärd – om jag får uttrycka mig litet polemiskt.

Trots att min fråga hamnat litet vid sidan om i det här sammanhanget vill jag understryka något som jag tycker är en stor svaghet. Man resonerar nämligen på följande sätt. När det är kris på en ort, letar man upp en ort några mil längre bort. Man säger att där finns en rik och varierad arbetsmarknad och att det där råder efterfrågan på en viss sorts arbetskraft.

Men om man har en bild av att det skall finnas fungerande regioner, utan alltför stora pendlingsavstånd, och att relativt stora tätorter skall ha en någorlunda egen näringslivsbas och att de inte skall vara alltför beroende av andra orter, håller inte ett sådant resonemang. Vi vet ju att konjunkturen kommer att svänga senast under 1986. Många av de verkstadsindustrier som hittills haft en någorlunda hygglig konjunktur – även om den inte liknar 1960-talets högkonjunktur – kommer då inte längre att efterfråga någon ny arbetskraft. Industri- och strukturkriserna kommer sannolikt att göra sig påminda i Bergslagen, Bohuslän och i många andra bygder – på ort efter ort – och då har vi det läget att det inte finns någon annan ort, någon annan arbetsmarknad, i närheten att peka på. Det är detta problem som enligt min mening hotar att bli talrikare så att säga. Det kommer att upprepa sig i olika former. Vad har regeringen för perspektiv på det problemet, för detta blir sannolikt ett stort problem i nästa konjunktursvacka – som inte är avlägsen?

Anf. 13 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Även jag är glad över att det finns arbeten så relativt nära Trollhättan som nu är fallet. Vi vet att det också gäller en annan ort i närheten, i Stenungsundsområdet. Jag tror dock att en sådan region som Uddevallaregionen bör kunna vara självförsörjande när det gäller sysselsättningen. Därför vädjar vi till regeringen att resurser verkligen sätts in, så att regionen kan räddas. Jag tror att många av de arbetare som nu skaffar sig arbete i Trollhättan är glada och nöjda. Men det är också dyrt att pendla, att åka långa sträckor. Och enligt vad det ryktas blir det framöver ännu dyrare för dem som pendlar med bil, om ni får igenom vad ni vill.

Jag hoppas att jag i nästa replik får svar beträffande de 30 miljoner som jag frågade om.

Anf. 14 Arbetsmarknadsminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jörn Svensson talade om kommande olyckor – det kan man naturligtvis göra. Samtidigt måste vi konstatera att vad vi i dag kan se på

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om rätt för enskild
att ta del av uppgif-
ter i polisens belast-
ningsregister*

arbetsmarknaden är en klar förbättring. Vi har fått en ökning av sysselsättningen, även om vi räknar bort alla olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder, jämfört med situationen för ett år sedan.

Arbetsmarknadspolitiken i dag har inte någon passiv inriktning. Tvärtom försöker vi med en rad olika insatser göra arbetsmarknadspolitiken till något mycket aktivt, som skall bygga under också för en framtida sysselsättning. Där spelar inte minst utbildningen en mycket stor roll, och i en region som Uddevalla kan den komma att skapa förutsättningar för ett stabilt näringsliv i fortsättningen.

Jag är glad över de båda frågeställarnas positiva ställningstaganden beträffande pendling. Avstånden är som sagt inte oöverstigliga.

Anf. 15 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag bara antyda att de flesta debattörer när man diskuterar sysselsättningspolitik och arbetslöshetsproblem har en ovana att bara se till de senaste siffrorna, medan alla ändå vet att det kommer en annan verklighet under 1986 – det förutses av alla bedömare som sysslar med konjunkturpolitiska frågor. Det skadar inte om en regering har litet större framförhållning än till nästa val, för jag hoppas att jag med Anna-Greta Leijon delar förhoppningen att det icke skall bli något regeringsskifte genom det valet.

Anf. 16 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Det står i svaret: "Av dessa medel återstår ca 30 milj. kr. Enligt riksdagens beslut våren 1983 skall också dessa medel användas för att motverka sysselsättningsproblemen för dem som blir övertaliga till följd av de då beslutade kapacitetsminskningarna."

Vi har problem i Bohuslän, och jag vill veta om vi kommer att få del av dessa pengar.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1984/85:86 om rätt för enskild att ta del av uppgifter i polisens belastningsregister

Anf. 17 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga har frågat mig om jag avser att presentera ett förslag som gör det möjligt för den enskilde att få ta del av de uppgifter i polisens belastningsregister som berör honom själv.

Som svar på Hans Peterssons fråga kan jag meddela att frågan om den enskilde skall få rätt att ta del av uppgifter om sig själv i polisens person- och belastningsregister kommer att behandlas i det förslag till brottsregisterlagstiftning som f. n. förbereds i justitiedepartementet.

Anf. 18 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Det är viktigt med insyn. Politiska partier kräver insyn och öppenhet där viktiga beslut fattas. Enskilda medborgare kräver insyn i angelägenheter som berör dem själva.

I dag finns det väl i runda tal 50 000 register på data i vårt land. Där finns uppgifter om den enskilde, om hans inkomstförhållanden osv. För den enskilde finns det möjlighet till insyn genom att få utdrag ur registren. Datalagen skall vara en garant för denna insyn, med något undantag när. Så måste t. ex. säkerhetspolisens register vara stängt – det inser de flesta.

Däremot har människor svårt att förstå varför de inte får ta del av polisens person- och belastningsregister i frågor som rör dem själva. Än märkligare blir det när samma människor får veta att vissa myndigheter är oförhindrade att ta del av dessa uppgifter.

Det finns faktiskt personer som, med rätt eller orätt, är övertygade om att de är felaktigt registrerade eller att uppgifter om dem i registret är alldeles för gamla. Förmodligen har de fel, men det är onödigt att låta dem leva i ovisshet – de kan enkelt bli överbevisade om det rätta förhållandet genom att själva få ta del av uppgifterna.

Jag tackar justitieministern för svaret. Det innebär att frågan skall behandlas i en kommande proposition, och det är bra. Men det ges tyvärr inte svar på frågan om den enskilde skall få ta del av uppgifter som rör honom själv i polisens person- och belastningsregister, utan det talas bara om att frågan skall behandlas.

Anf. 19 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Det förtjänar att nämnas att denna bestämmelse har tillkommit i den enskildes intresse. Det var tidigare så att när någon sökte arbete krävde arbetsgivaren att det skulle visas genom ett utdrag ur polisregistren hur det förhöll sig med den sökandens laglydighet. Genom att det lades in en spärr mot att enskilda gick in i polisregistren befriades de arbetssökande från detta. Nu föreligger emellertid ett förslag om att ta bort denna spärr och öppna registren för den enskilde. Förslaget har behandlats positivt av remissinstanserna, och jag återkommer i lagstiftningsärendet till min slutliga bedömning i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1984/85:87 om ökat skydd för anmälare av brott

Anf. 20 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Hans Petersson i Röstånga har – mot bakgrund av gällande sekretessbestämmelser – frågat mig om jag avser att överväga och eventuellt presentera förslag till åtgärder vad gäller skyddet av anmälare av brott.

En grundläggande princip i ett rättssamhälle är att den som är misstänkt för ett brott skall ha rätt att få veta vad som ligger honom till last. Det innebär

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om ökat skydd för
anmälare av brott*

bl. a. att den misstänkte har ett berättigat intresse av att få veta vem det är som har lämnat uppgifter om honom till polisen eller andra myndigheter inom rättsväsendet. Enligt sekretesslagen gäller dock i vissa fall sekretess i en förundersökning i brottmål för en anmälan eller en utsaga som en enskild person har gjort. Regeln innebär att en sådan uppgift kan hållas hemlig, om det kan antas att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Polisen kan alltså med stöd av gällande rätt hålla en uppgiftslämnarens identitet hemlig, om ett utlämnande av uppgifterna medför fara för att uppgiftslämnaren eller hans anhöriga utsätts för våld eller repressalier av annat allvarligt slag.

Enligt min mening har avvägningen mellan den misstänktes och anmälarens intresse fått en lämplig utformning i gällande rätt. Jag har inte för avsikt att vidta några åtgärder för att ändra bestämmelserna.

Anf. 21 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Varje dag misshandlas åtskilliga barn och kvinnor. Misshandel förekommer företrädesvis bakom stängda dörrar och i hem – även i de hem som till synes rymmer socialt välanpassade människor.

För något år sedan läste jag en spännande bok om barnmisshandel. Där beskrevs barn som under årtal varit utsatta för såväl psykisk som fysisk tortyr. I alla de beskrivna och väldokumenterade fallen fanns en minsta gemensamma nämnare: grannarna hade både hört och insett vad som hade skett, men ingen vare sig vågade eller ville anmäla misshandeln därför att man var så rädd för repressalier – och detta skedde före sekretesslagens tillkomst.

Kammarrättens i Göteborg utslag att röja en anmälares anonymitet visar att vi kanske inte alltid är så goda lagstiftare. Utslaget visar att vi stiftat lagar som bidrar till att människor ännu mindre än förr vågar rapportera sina iakttagelser då man är övertygad om att misshandel äger rum. Vår benägenhet att anmäla saker som vi misstänker är inte särskilt väl utvecklad, och med tilltagande brutalitet i samhället och därmed följande större rädsla för att själva bli utsatta för misshandel har den blivit än mindre. De berörda delarna av sekretesslagen har blivit ännu en spörr.

Mot detta skall vi naturligtvis ställa att vi inte vill ha något angiverisamhälle där människor anmäler varandra med eller utan misstanke, ibland kanske för att hämnas en oförrätt, ibland för att anmälaren är sjuk.

Jag tackar justitieministern för svaret. Det innebär tyvärr att ingen som helst förändring är att vänta. Själv tror jag emellertid att sekretesslagen i detta avseende måste förändras till skydd för de tusentals män, kvinnor och barn som årligen misshandlas, eftersom ingen vare sig vågar eller vill ingripa med en anmälan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1984/85:14 om användningen av förbjudna preparat inom idrotten

Nr 14

Tisdagen den
23 oktober 1984

Anf. 22 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att effektivt bidra till att stoppa användandet av svartlistade preparat inom den svenska idrotten.

Användandet av s. k. dopingpreparat inom idrotten står i strid med de regler idrotten ställt upp. Idrottsrörelsen har i en internationellt antagen förteckning angett vilka medicinska preparat som är förbjudna i samband med idrottsutövning.

Eftersom användningen av preparaten i fråga strider mot idrottsrörelsens egna bestämmelser är det en fråga för idrottsrörelsen att kontrollera efterlevnaden av bestämmelserna samt vidta åtgärder mot överträdelser.

Riksidrottsförbundet har sedan länge arbetat med dopingfrågorna. Insatserna för att komma till rätta med problemen har fortlöpande stegrats. Nu förbereds ytterligare insatser för analyser, kontroll och information. Jag har förtroende för idrottsrörelsens arbete med dopingfrågorna. Några regeringsåtgärder är därför inte aktuella.

Anf. 23 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag vill genast fråga statsrådet hur allvarligt han ser på de skandaler som inträffade under OS i Los Angeles. Det har också visat sig att det har förekommit doping i andra sammanhang, där svenska idrottsutövare har dragit vanära över vår nation.

Statsrådets svar är kortfattat, och han hyser förtroende för idrottsrörelsen. Det gör jag också, men man måste konstatera, herr talman, att idrottsrörelsen inte har kommit till rätta med detta. Den debatt som utspann sig under och efter olympiaden visade att det fanns motstridiga uppgifter om hur idrottsledarna inom diverse organisationer ser på detta problem. Det finns faktiskt de som tycker att man skall tillåta anabola steroider och andra förbjudna preparat. Det finns de som säger att olympiaden var en pillertävling, och att svenska idrottsutövare måste använda sig av doping för att kunna nå resultat som är i klass med vad andra nationers idrottsutövare når genom doping.

Min uppfattning är att vi inte skall delta i tävlingar där vi vet att doping förekommer. Jag skall emellertid inte ställa frågan till statsrådet huruvida han vill ta ställning till detta här och nu.

Men kanske blir det en dag så att vi kommer att ha två slags internationella tävlingar – dels för nationer som inte använder sig av dopingmedel, dels för nationer som inte kan svära sig fria från det.

Herr talman! Den här frågan har varit mycket diskuterad. Jag tror att vi behöver ta upp den nu igen. Jag ställde alltså frågan när riksdagen började. Jag kunde inte göra det tidigare.

Jag har också anlagt en ekonomisk aspekt på det hela. Idrottsrörelsen får

*Om användningen
av förbjudna pre-
parat inom idrotten*

ju anslag från staten, landstingen och kommunerna – från kommunerna framför allt i form av föreningsbidrag.

Jag hoppas innerligt att Riksidrottsförbundet nu kommer att ta itu med dopingproblemet på ett helt annat och mer resolut sätt än tidigare. Jag ber statsrådet att tala om hur han ser på den här frågan.

Anf. 24 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det är självklart att jag djupt beklagar att svenska idrottsmän bryter mot idrottsrörelsens egna bestämmelser på den här punkten. När Göthe Knutson säger att det finns delade meningar inom idrottsrörelsen om dessa frågor, vill jag framhålla att jag fäster avseende vid vad Riksidrottsstyrelsen och Riksidrottsförbundet har för uppfattning. De har dragit i gång ett ännu intensivare arbete än det som tidigare bedrevs för att komma till rätta med dessa problem. Jag vill visa dem förtroende i den här arbetsuppgiften – jag anser nämligen att det är deras eget ansvar att försöka komma till rätta med dessa problem.

Sedan berörde Göthe Knutson de ekonomiska bidrag som lämnas till idrottsrörelsen. Jag vet inte riktigt vad han avsåg med det. I den mån det föresvävar honom att regeringen skulle på något sätt kollektivt bestraffa idrottsrörelsen genom att dra in den typen av bidrag därför att enstaka idrottsmän eller idrottskvinnor kan ha brutit mot bestämmelserna, vill jag betona att jag inte kan acceptera en sådan tanke. Idrottsrörelsen utför ett så betydelsefullt arbete i vårt samhälle, innebär så mycket positivt för så många unga människor, att jag menar att den förtjänar vårt förtroende även nu, när det gäller att komma till rätta med de här problemen. Jag är övertygad om att det är den bästa vägen vi kan välja – att lägga ansvaret i idrottsrörelsens egna händer.

Anf. 25 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag ser självfallet ytterligt positivt på idrottsrörelsen. Det kan knappast finnas något angelägnare vid sidan av skolan för ungdomar än den idrottsrörelse vi har. Jag kan inte tänka mig att man kollektivt skulle bestraffa idrottsrörelsen, som statsrådet uttrycker det. Men vi har som skattebetalare rätt att kräva att de pengar som går till olika organisationer liksom andra anslag används på ett riktigt sätt.

Jag är säkert inte ensam om att vilja ställa följande krav: Idrottsrörelsen måste vara ren. Doping innebär att det har kommit ett narkotika, ett smuts i idrottsrörelsen. Den eller de organisationer som inte utövar tillräcklig kontroll eller lägger ned tillräcklig energi för att komma till rätta med dopingmissbruk, där detta upprepas, borde faktiskt kunna erinras om att samhället ser allvarligt på detta. Det borde kunna påpekas, att när samhället avsätter medel är det faktiskt en nationell fråga hur dessa pengar används. Frågan är nationell inte bara därför att idrott utövas nationer emellan utan också därför – som jag sade inledningsvis – att när en dopingskandal inträffar, drar den vanära över den svenska nationen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 26 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Göthe Knutson har frågat civilministern om han vill redogöra för regeringens syn på helårsbemanningen på Gotska Sandön och Stora Karlsö och vilka åtgärder han avser vidta för ett vidmakthållande av tillsynsverksamheten i nuvarande omfattning på de båda öarna.

Frågan har överlämnats till mig.

Berörda myndigheter har utrett frågan om fortsatt åretruntbemanning på Gotska Sandön och Stora Karlsö. Ärendet har underställts regeringen för beslut. Av det redovisade materialet framgår att det finns behov av en fortsatt åretruntbemanning på öarna.

Jag vill därför som svar på Göthe Knutsons fråga framhålla att den fortsatta beredningen av ärendet inom regeringskansliet sker med utgångspunkt i att det skall vara en fortsatt åretruntbemanning på båda öarna.

Anf. 27 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Det är litet svårt att i en hast sätta sig in i ett frågesvar när man, som jag nu, kommit att få två svar i en följd. Man har då inte de fem minuter till förfogande som skulle behövas.

Jag vill i alla fall tyda jordbruksministerns svar – som jag tackar för – så att det är fullständigt klart att det kommer att finnas ett boende på Gotska Sandön. Det är oerhört viktigt.

I den s.k. Hässelö-affären, som inträffade i fjol, var de danska myndigheterna förutseende när det gällde att se till att det fanns en fast boende familj på ön, vilket ju var ytterligt värdefullt för Danmark. Kanske var det till sist avgörande – det har en utomstående inte riktigt möjlighet att bedöma; det var regeringen själv som handlade den frågan och som så småningom fick lov att ge danskarna rätten till Hässelö. Hade det inte funnits ett fast boende av civila människor på ön, hade saken kommit i ett annat läge, säger expertisen.

Nu handlar det om Gotska Sandön, som har ett utomordentligt strategiskt läge norr om Gotland i ett område, där det finns en supermakt som visar ett synnerligen stort intresse för att få vidga sitt territorium. Vi har också de ekonomiska zonerna och diskussionen om dem.

Om Gotska Sandön i fortsättningen inte skulle ha fast boende svenskar skulle den stormakt jag åsyftar utan tvivel kunna anlägga synpunkter på det förhållandet.

Jag har i min fråga, som är mycket utförlig, påpekat de stora värden som finns där – naturreservat, naturskyddsområden på Stora Karlsö, ett museum, etc.

Nu vill jag dra slutsatsen att det boende som finns i dag kommer att finnas kvar i full utsträckning och att statsrådet med sitt svar inte avser den militära bemanningen på ön utan att det handlar om tjänsterna på den civila sidan.

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om en individuell
skördeskadeprovning*

Anf. 28 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag kan lugna Göthe Knutson genom att säga att det aldrig kommer att bli fråga om bemanning i den formen att någon skall pendla mellan ön och fastlandet varje dag. Det är fråga om en stationär åretruntboende bemanning.

Anf. 29 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack för det svaret! Det kommer att glädja gotlänningarna i hög grad. Det finns också anledning för hela svenska folket att glädja sig över detta.

Min antydan till tvivel beror på att det ifrån vissa institutioners och myndigheters sida har sagts att man inte kan klara av det här och att det bara blir tal om en tillsyn – sådan den nu blir.

Från militär sida har det också framkommit att man inte anser sig ha råd att hålla denna bemanning på två gånger femton man. Man skulle pendla dit vid tillfälle. Det skulle vålla oerhörda problem om vi skulle låta exempelvis våra radarstationer stå obemannade. Det har funnits anledning till all den oro som har kommit till uttryck på Gotland och även från annat håll, bl. a. från naturvårdsintresserade.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på frågorna 1984/85:69, 70 och 114 om en individuell skördeskadeprovning

Anf. 30 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Agne Hansson har frågat mig om regeringen är beredd att avsätta de ekonomiska resurser som är erforderliga så att en rättvisande individuell skördeskadeprovning kan göras.

Rosa Östh och Gunnel Jonäng har frågat mig om regeringen är beredd att medverka till att en individuell provning sker vid bedömning av skördeskadorna.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Enligt vad jag erfarit har statistiska centralbyrån efter förslag av skördestatistiska nämnden nyligen beslutat att genomföra en inventering av skördeskadorna i landet. Inventeringen kommer att utföras i hela landet. Inventeringen tillgår så att skadedrabbade lantbruk får anmäla sina skador till skördestatistiska nämnden. Nämnden kan sedan om den anser det motiverat föreslå särskilda åtgärder inom ramen för skördeskadeskyddet. Det är sedan regeringen som fattar beslut om sådana åtgärder.

Om skördestatistiska nämnden anser det motiverat med särskilda åtgärder är jag beredd att medverka till att regeringen skyndsamt prövar en sådan framställning.

Anf. 31 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Det finns två anledningar till att jag ställde frågan. För det första ville jag göra jordbruksministern uppmärksam på problemets vidd, inte bara på problemet i allmänhet – för det är säkert känt. Jag ville fastmer peka på det faktum att även norra Kalmar län har drabbats mycket hårt. Det har inte framgått av de rapporter som har lämnats och av de tidningsreferat i rikspresen som har förekommit.

För det andra ville jag öppna denna möjlighet för regeringen att ge klara besked i ersättningsfrågan till alla de lantbrukare som har drabbats av skörde-katastrofen och som med bävan ser på den närmaste framtiden.

Situationen är ytterst allvarlig och akut. Jag noterar att regeringen är beredd att pröva en framställning från skörde-statistiska nämnden om en individuell provning. Det är bra, men jag hoppas också att det blir bifall till framställningarna vid regeringens provning.

Men svaret är inte tillräckligt lugnande. Detta kommer ju att ta tid, och för dem som redan i dag har ett konkurshot hängande över sig är det inte till särskilt mycket tröst. För dem behövs snabba åtgärder.

Skörde-skadeskyddet kommer inte att betalas ut förrän tidigast i mars nästa år. Då kan katastrofen redan ha varit ett faktum för många.

Jag vill därför ställa följande kompletteringsfrågor.

Är regeringen beredd att omedelbart vidta åtgärder i det aktuella fallet?

Är regeringen beredd att t. ex. vidta åtgärder så att en snabbare uträkning och en snabbare utbetalning av skörde-skadeskyddsbeloppen kan ske?

För att ytterligare konkurser skall kunna förhindras är resurserna för de behovsprövade bidragen särskilt viktiga. I dag finns bara 800 000 kr. avsatta för detta ändamål. Det behövs rimligtvis mellan 10 milj. kr. och 15 milj. kr. Det är därför viktigt att få svar på frågan om regeringen är beredd att avsätta ytterligare pengar inom en vidgad ram för de behovsprövade bidragen.

Det är viktigt för de drabbade lantbrukarna att jordbruksministern ger klara besked i de här frågorna.

Anf. 32 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga.

Sedan jag ställde den har ju skörde-statistiska nämnden beslutat om en inventering som skall möjliggöra en individuell bedömning av skadorna. Därmed är den första förutsättningen för att en sådan bedömning skall kunna göras uppfylld.

Detta är naturligtvis bra – men det är ändå på regeringen det ankommer om de drabbade jordbrukarna skall kunna få erforderlig ersättning. Jag skulle därför av statsrådet vilja ha en närmare precisering av hur han anser att ersättning och stöd skall kunna ges.

Jag utgår från att jordbruksministern är medveten om hur utomordentligt allvarlig situationen är för många. Tyvärr är det så, att det för en del handlar om ett synnerligen akut behov av ekonomiska medel. De skörde-skadecersättningar det kan bli fråga om betalas normalt inte ut förrän i februari-mars,

vilket kan bli alltför sent i många fall. Många har skulder där förfallodagen inträffar redan under hösten. Det behövs alltså ett kompletterande stöd. Det som här ligger nära till hands är någon form av skörde-skadelån med statliga lånegarantier.

Jag vill därför ställa en följdfråga.

Är jordbruksministern beredd att föreslå regeringen att sådana lånegarantier ges till jordbrukare som fått stora likviditetsproblem på grund av årets skörde-skador?

Anf. 33 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga.

Inventering är beslutad i bl. a. Gävleborgs län, och statsrådet säger att han är beredd att medverka till att regeringen skyndsamt prövar en eventuell framställning från skörde-statistiska nämnden, om den anser det motiverat med särskilda åtgärder. Jag tolkar detta så, att regeringen positivt prövar dessa åtgärder. Något annat än individuell prövning är inte möjligt i dagens situation.

Gävleborgs län är mycket illa utsatt, även om det redovisas stora olikheter mellan skilda delar av länet. LRF i Gävleborgs län beräknar att skadorna uppgår till mellan 25 milj. kr. och 30 milj. kr. i länet. Värst drabbade är de nordvästra delarna av länet – Ljusdalsbygden – där skadorna beräknas uppgå till omkring 8 milj. kr. Också delar av kustlandet, t. ex. Hamrångetrakten i Gästrikland, och Bollnäsområdet redovisar stora skörde-skador.

Detta innebär att läget är katastrofalt för många jordbrukare – inte minst för de yngre skuldsatta jordbrukarna. De drabbade jordbrukarna behöver stöd också på annat sätt än efter individuell prövning. Först och främst måste det belopp som är avsett för behovsprövade bidrag höjas avsevärt. Det säger sig självt att det belopp som normalt brukar avsättas för särskilt drabbade, 800 000 kr., är helt otillräckligt med tanke på skadornas omfattning. Jag vill, liksom Agne Hansson, fråga om jordbruksministern är beredd att höja beloppet till en mer realistisk nivå. Som framhållits tidigare kan många jordbrukare få det besvärligt med likviditeten. Även här behövs stöd. Föreningsbankerna går in och erbjuder lättnader när det gäller amorteringar, och LRF har i skrivelse till regeringen begärt att regeringen skall ge lantbruksnämnderna specialtillstånd att betala ut lån, även om de stipulerade kraven inte är uppfyllda. Är jordbruksministern beredd att medverka till att det ges lånegarantier? Tidigare har det ju lämnats lånegarantier till andra delar av landet som utsatts för stora skörde-skador.

Anf. 34 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill börja med att försäkra dem som har frågat att jag är väl medveten om den besvärliga situation som många jordbrukare befinner sig i i år på grund av höstens väderlek.

Nu måste vi ta ställning till frågorna i särskild ordning, och först måste jag få in underlaget för att kunna bedöma vilka åtgärder som skall vidtas.

Gunnel Jonäng har rätt när hon drar slutsatsen att vi kommer att pröva frågorna positivt. Jag är väl medveten om att enskilda jordbrukare kan råka speciellt illa ut på grund av likviditetssvårigheter och dröjsmål med utbetalningen av det belopp som utgår som skördeskadeskydd. Regeringen tar på torsdag ställning till en begäran från LRF om att lämna lånegaranti till jordbrukare som till följd av skördeskada under 1984 råkat i likviditetssvårigheter. I fjol tog vi positiv ställning till sådana åtgärder, och jag tror att man med en viss tillförsikt kan avvakta regeringsbeslutet på torsdag.

Anf. 35 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag förutsätter självfallet att provningen beträffande lånegaranti blir lika positiv som då regeringen har att ta ställning till skördestatistiska nämndens förslag om individuell provning. Som Gunnel Jonäng sade är detta synnerligen nödvändigt med tanke på hur olika situationen blivit i olika delar av landet.

Herr talman! Jag begärde ordet därför att jordbruksministern undvek att svara på min och Gunnel Jonängs fråga om de behovsprövade bidragen och de resurser som anslås för dessa. Bidragen spelar, som sagt, en stor roll för förhindrande av konkurser. Det har på många håll visat sig att potatisskörden minskat på grund av stora lagringsskador, vilka uppstått till följd av den fuktiga väderleken. Det är oerhört viktigt att man t. ex. för att kunna göra en rättvisande individuell skördeskadeprovning och utbetalning av skördeskademedel får resurser av en helt annan dignitet än de som i dag avsätts till de behovsprövade bidragen. Jag frågar återigen: Är regeringen inte beredd att avsätta de resurser som är nödvändiga för att detta skall vara möjligt? Med en gräns vid 800 000 kr. lönar det sig inte att tänka i sådana banor.

Anf. 36 ROSA ÖSTH (c):

Herr talman! Det är i detta läge mycket angeläget att de hårt drabbade jordbrukarna kan få ett lugnande besked från jordbruksministern. Jag har uppfattat statsrådet så att han är allmänt positivt inställd, och jag hoppas att detta också skall ta sig uttryck i praktisk handling när det gäller att bedöma ersättningsbehovet för och stödet i övrigt till de drabbade lantbrukarna. Jag utgår från att den inventering som skördestatistiska nämnden skall redovisa kommer att bekräfta hur oundgängligen nödvändigt det är med ett kraftigt stöd i det här fallet.

Anf. 37 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag uppfattade statsrådets svar så, att det har givits två positiva besked, och det känner jag glädje över: De gäller dels lånegarantin, dels den individuella provningen. Men som Agne Hansson sade är den tredje frågan obesvarad, och den gäller möjligheterna att avsätta högre belopp för de särskilt drabbade. Det belopp som nu är aktuellt är 800 000 kr., men det säger sig självt att det är helt otillräckligt med hänsyn till de mycket omfattande skadorna.

*Om en individuell
skörde-skadepröv-
ning*

Även om regeringen vidtar vissa positiva åtgärder, kan den ekonomiska situationen för många jordbrukare vara ohållbar. Jordbrukarnas ekonomiska marginaler är små, och många kan helt enkelt komma att slås ut på grund av de förluster som de i år åsamkas genom skörde-skadorna.

Årets växtsäsong får dessutom konsekvenser också för nästa år. Höstplöjningen kan komma att äventyras, och därigenom kan nya svårigheter uppstå för lantbrukarna i samband med nästa års skördeutfall.

Jag har redan redovisat hur stor del av spannmålen i Gävleborgs län som fortfarande står oskördad. Jag vill därtill bara informera om att det, som jordbruksministern kanske vet, framför allt i Gästrikland på mycket stora arealer finns potatis som ännu inte är upptagen.

Det skulle, som sagt, vara mycket bra att få ett svar också på frågan om storleken av de behovsprövade bidragen.

Anf. 38 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Beträffande den tredje frågan, om de behovsprövade bidragen, vill jag säga att det inte bara gäller 800 000 kr. I händelse av en stor skörde-skada blir det ju fråga om 2 % av det utbetalade beloppet. Jag kan exemplifiera med att det i fjol utbetalades 3 miljoner till denna typ av behovsprövade bidrag. Det är emellertid inte möjligt att nu ta ställning på denna punkt. Vi får först avvakta utfallet vad beträffar skörde-skadebeloppens storlek och bedömningen av vilka behov som kan föreligga.

Anf. 39 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag noterar naturligtvis de som jag förutsätter positiva svaren på de två första frågorna. Samtidigt beklagar jag att vi inte kunde få ett positivt svar också på den tredje frågan, om beloppen för de behovsprövade bidragen. Dessa belopp är inte oväsentliga när det gäller möjligheterna att förhindra konkurser för jordbrukare som kan råka falla mellan maskorna i skörde-skadenätet.

Såsom skörde-situationen ser ut i år kommer det att krävas betydligt större belopp – inte bara mer än 800 000 kr. utan också mer än de 3 miljoner som betalades ut förra året och som jordbruksministern åberopar. Det går alltså inte att jämföra föregående år med detta år. I år är det betydligt kärvare för jordbrukarna än förra året.

Anf. 40 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Det hade varit angeläget att få svar också på frågan om bidragen. Jag vill i alla fall erinra om att LRF gått ut och informerat om att bidraget är alldeles för litet. Man menar från LRF att bidraget kraftigt bör höjas till en nivå som fastställs när skadornas omfattning bättre kan överblickas.

Jag önskar och hoppas att jordbruksministern också i den här frågan tar sitt ansvar för de många jordbrukare som nu är oerhört hårt drabbade av de väldigt omfattande skörde-skadorna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om skördeskade-
systemet*

Anf. 41 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Sten Svensson har frågat mig om dels vilka belopp som har betalats ut som ersättning för skördeskador under år 1983 och efter vilka kriterier detta skett, dels när regeringen beräknar att redovisa förslag om ett nytt skördeskadesystem.

De ogynnsamma skördeförhållandena under 1983 föranledde regeringen att efter framställning från skördestatistiska nämnden besluta om vissa särskilda åtgärder inom ramen för skördeskadeskyddet. Dessa åtgärder kom att innebära att totalt 157 milj. kr. betalades ut i skördeskadeersättning. Av beloppen är ca 59 milj. kr. hänförliga till regeringens beslut om att vidta särskilda åtgärder för 1983 års skörd. Jag vill också nämna att regeringen tidigare under hösten 1983 beslutade att statlig lånegaranti skulle kunna ges till jordbrukare som fått likviditetssvårigheter till följd av skördeskada under år 1983.

När det gäller det framtida skördeskadeskyddet redovisade jag i ett svar på en liknande fråga i april i år att man i överläggningarna om jordbruksprisregleringen enats om att arbetet med fråga om skördeskadeskyddet skall fortsätta i en särskild grupp i syfte att förslag om ändrat huvudmannaskap skall kunna läggas fram under 1984/85 års riksmöte.

Gruppen har under sommaren haft diskussioner med representanter för Lantbrukarnas riksförbund (LRF) om hur det framtida skördeskadeskyddet skall kunna utformas. LRF har nyligen presenterat ett material i frågan för sina medlemmar och kommer under hösten att hålla medlemsråd. När detta har skett kommer diskussionerna i gruppen att fortsätta. Utgångspunkten är fortfarande att förslag i frågan skall kunna läggas fram under 1984/85 års riksmöte.

Anf. 42 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

Skördeskador kan vålla mycket svåra problem i enskilda fall. "Årets skörd är rena katastrofen", säger en lantbrukare i en av dagens länsstidningar i Skaraborg. Drygt 30 av hans 85 hektar går i år inte att skörda. Ekonomiskt blir det en förlust på 150 000 kr. Dessutom är det andra året i följd som skörden misslyckats. I fjol förlorade han 170 000 kr. Skördeskadeersättningen blev den gången 19 000 kr. Han vet inte om han kan klara av att behålla gården efter vad som hänt.

I tisdagens Lantbruksmagasin i förra veckan gavs ett annat exempel. En jordbrukare i Uppland berättade att han hade 220 hektar spannmål och 70 hektar oljeväxter som han över huvud taget inte kunnat skörda.

Det är givetvis bra att vi nu har fått besked om att det blir en individuell prövning, något som jag länge efterlyst. Men det räcker inte. Vi måste få en genomgripande systemförändring så snart det någonsin går. Det råder ett kompakt missnöje med det nuvarande systemet. Det är otillräckligt, och det kan slå mycket orättvist i enskilda fall.

Jag har i min fråga återkommit till de problem som uppstod i nordöstra delen av Skaraborgs län den 16–17 maj 1983. Det stod klart att de mycket omfattande ekonomiska förlusterna inte skulle täckas av skördeskadeskyddet. I bl. a. LRF:s regi organiserades åtgärder för att få bidrag ur allmänna medel, dvs. ersättning till följd av naturkatastrof. En särskild blankett trycktes och distribuerades. På blanketten fanns anvisningar om att ansökan skulle inges till regeringen. Många av dem som tog fasta på denna möjlighet har inte fått något besked ännu i dag. Andra har fått ersättning, men man är inte klar över om den har kommit till följd av detta ansökningsförfarande till regeringen, eller om det var fråga om utbetalningar från skördeskadeskyddet. De som blev helt utan ersättning har naturligtvis blivit mycket besvikna.

De berörda lantbrukarna har samtidigt noterat att regeringen ställde nära 2 milj. kr. till länsstyrelsens förfogande för att hjälpa de bostadsfastighetsägare i Töreboda som drabbades av samma katastrofala regnmängder. Alla är naturligtvis glada för att man klarade upp den delen av följdverkningarna av naturkatastrofen. Men lantbrukarna i trakten undrar förstas vad som i rättvisans namn kommer att göras för att också de skall kunna få hjälp i motsvarande mån.

Jag vill därför fråga: Var det med regeringens eller jordbruksdepartementets goda minne som berörda lantbrukare råddes att söka bidrag ur allmänna medel?

Om svaret är ja på den frågan, varför har inte beslutsprocessen fullföljts? Många väntar fortfarande på besked.

Om svaret är nej, varför har inte regeringen förvässat sig om att korrekt information om vad som kan göras, resp. inte kan göras, i de aktuella fallen har nått ut till alla berörda?

Många med mig frågar sig i dag: Om man inte kan klara av att hjälpa dem som drabbades i fjol, hur skall man klara av situationen i år? Det finns ju, som jag inledningsvis nämnde, enskilda brukare som drabbats mycket hårt två år i rad.

Anf. 43 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Naturkatastrofanslaget har inte använts för utbetalning av skördeskadeskydd. Det är ett anslag av helt annan karaktär. Det var inte regeringen som i fjol uppmanade jordbrukarna i Skaraborgs län att begära ersättning från detta anslag.

När vi fick in alla dessa ansökningar, tyckte vi emellertid att det var rätt att remittera dem till lantbruksnämnden för att man där skulle kunna bedöma i vilken mån de jordbrukare som hade gjort den här typen av ansökningar kunde vara berättigade till behovsprövade bidrag. Det var på det sättet vi handlade ärendet.

Anf. 44 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Det är alltså uppenbart att de belopp jordbruksministern nämnde i sitt svar till mig gällde åtgärder inom ramen för skördeskadeskyddet. Det var alltså inte fråga om några extra medel. Han säger att svaret på

den av mig ställda frågan är nej. Då är det ju uppenbart att det har brustit någonstans när det gäller kontakterna mellan alla berörda och att det på många håll har brustit i informationen om efter vilka regler man kan få ersättning.

Många brukare har på egen hand sökt klara ut hur det förhåller sig, hur man har bedömt de olika ansökningarna och efter vilka kriterier besluten har fattats.

Får jag fråga jordbruksministern om det förhåller sig så att allt beräkningsunderlag på lantbruksnämnderna är offentliga handlingar? Finns det något i det material som berör den fråga vi nu diskuterar som inte är att betrakta som offentlig handling, och i så fall vad?

Anf. 45 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! På den sista frågan kan jag svara att uppgifter som berör den enskildes ekonomi såvitt jag förstår inte är offentliga handlingar.

När det sedan gäller det sätt på vilket regeringen hanterade framställningen från jordbrukarna i Skaraborgs län kan jag säga att vi hade en överläggning med dem. Vi var överens med dem om att framställningarna skulle sändas över till lantbruksnämnden för att få den här typen av handläggning.

Anf. 46 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Enligt de kontakter jag har haft och enligt vad jag har erfarit under hand råder det trots allt fortfarande en viss oklarhet om hur man hanterat detta. Jag skulle vilja ge jordbruksministern rådet att han låter sitt departement skicka några företrädare för att i lugn och ro gå igenom hela den här situationen och klara ut vad som gäller. Det är många brukare som blivit drabbade av detta och som ännu inte har fått några klara besked om vilka möjligheter till ersättning de har. Detta, menar jag, måste man klara ut med tanke på den enskildes ekonomiska situation. Jag tycker att man skall vara lika generös mot lantbrukarna i Törebodatrakten som man var mot bostadsfastighetsägarna i Töreboda.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1984/85:77 om ett trygghetspaket för skogsbrukare

Anf. 47 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Lennart Brunander har frågat om jag nu är beredd att snabbt lägga fram förslag om införande av ett trygghetspaket för skogsbrukare.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund (SSR) hemställde i skrivelser till regeringen 1981 att skogsvårdsavgiftsmedel avdelas för att täcka kostnaden för ett trygghetspaket för skogsbrukare. Den borgerliga regeringen beslutade den 22 december 1981

Nr 14

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om ett trygghets-
paket för skogs-
brukare*

att inte vidta någon åtgärd med anledning av ansökningen.

LRF och SSR har i nya skrivelser till regeringen den 14 maj och den 13 september 1984 hemställt att medel för ett trygghetspaket för skogsbrukare avdelas i kommande budget så att försäkringssystemet kan träda i kraft fr. o. m. budgetåret 1985/86. Frågan prövas i höstens budgetarbete.

Anf. 48 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är att i stort sett alla förvärsarbetande i Sverige har avtalsbunden AMF, som även kallas trygghetspaket, men de självverksamma skogsägarna har inte det. De självverksamma skogsägarna är den grupp i samhället som utsätts för de största olycksriskerna. Det framgår klart av den statistik som finns. 1983 skadades över 1 000 självverksamma skogsägare under arbetet. Av dessa dödades 17. Det är mycket alarmerande siffror. Till detta kommer yrkesskadorna, men för dem finns det fortfarande ingen statistik framtagen för det år som jag redovisat.

Nu säger jordbruksministern i svaret att LRF har hemställt om medel för ett trygghetspaket tre gånger. Jordbruksministern säger vidare att frågan skall prövas vid höstens budgetarbete.

LRF har i sin senaste skrivelse begärt att detta skulle införas från den 1 januari 1985, vilket jag anser är ett mycket berättigat krav. Därmed kan jag säga att jag inte är nöjd med svaret från jordbruksministern, eftersom en enig riksdag redan hösten 1982 skrev till regeringen:

”Utskottet anser liksom motionärerna att det vore värdefullt om även de yrkesverksamma skogsbrukarna kunde erhålla den ökade trygghet som erbjuds genom arbetsmarknadsförsäkringarna. Utskottet delar skatteutskottets mening att det är önskvärt att frågan får en snar lösning. Det torde ankomma på regeringen att lägga fram erforderligt förslag i ämnet.”

Det är alltså två år sedan en enig riksdag uttalade detta. Under dessa två år har ingenting gjorts åt detta. Redan då fanns det ett färdigt förslag i departementet när det gäller hur man skulle gå till väga. Problemet har varit hur detta skulle finansieras. Jag delar LRF:s uppfattning att man borde kunna använda skogsvårdsavgiften för detta ändamål. Den synpunkten är ännu mer motiverad i dag än den har varit tidigare, eftersom bara den senaste höjningen av skogsvårdsavgiften inbringar ca 170 milj. kr. till statskassan, och trygghetspaketet skulle kosta ungefär 15 milj. kr.

Jag tycker att alla förutsättningar finns för en snabb handläggning, och jag skulle därför vilja fråga jordbruksministern om det ändå inte mot den bakgrund jag här har skisserat finns anledning att handla litet snabbare än som blir fallet om frågan skall prövas i budgetarbetet – då ikraftträdandet kommer att ske mycket senare än den 1 januari, en tidpunkt som jag tycker är motiverad.

Anf. 49 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! I den framställning som jag fått från Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund hemställer man

att trygghetspaketet skall införas så att försäkringssystemet kan träda i kraft fr. o. m. budgetåret 1985/86. Detta gör man naturligtvis i medvetande om att möjligheten är knuten till budgetbehandlingen.

Nr 14

Tisdagen den
23 oktober 1984

Anf. 50 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Kan vi då förvänta oss ett positivt resultat av arbetet i jordbruksdepartementet, så att vi kan räkna med dels att systemet genomförs fr. o. m. det datum som jordbruksministern anger, dels att finansieringen sker genom skogsvårdsavgifterna, vilket jag tycker vore fullt logiskt?

*Om ett trygghets-
paket för skogs-
brukare*

Anf. 51 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag höll på att säga: Nu är vi där igen! Man begär av mig att jag skall föregripa de beslut som regeringen har att fatta i samband med budgetarbetet. Lennart Brunander vet mycket väl att jag inte kan stå här i bänken och fatta beslut i den typ av frågor som vi skall hantera i budgetarbetet.

Anf. 52 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag förstår fullkomligt jordbruksministerns situation. Det är inte så lätt att ge besked. Men har man haft två år på sig att fatta beslut, då hamnar man förr eller senare i den situationen att man måste ge besked. Jordbruksministern och den socialdemokratiska regeringen har ju haft tid på sig, men ingenting har gjorts. Det är mot den bakgrunden jag ställer de här frågorna.

Anf. 53 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag tror inte att det är oförsynt om jag påpekar att beslutet hade kunnat fattas av en tidigare, borgerlig regering, som fick samma framställning. Det ligger kanske någonting i att man i diskussionerna måste överväga om den väg som anvisas i det förslag som ligger på bordet är den lämpligaste.

Anf. 54 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Menar jordbruksministern med det sista han sade att förslaget om ett trygghetspaket för skogsägare kanske inte är det lämpligaste systemet, eller är det finansieringsfrågan som jordbruksministern talar om?

Anf. 55 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag ser inte något fel i själva systemet, utan vad det är fråga om är självfallet hur man skall lägga upp finansieringen. Man får då bedöma vilka effekterna blir om skogsvårdsavgiften tas in i bilden, med den karaktär den har och den omfattning den kan få för olika grupper av skogsägare.

*Om användningen
av inkomsterna
från skatten på
handelsgödsel och
bekämpningsme-
del*

Anf. 56 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag vidhåller min uppfattning att en finansiering via skogsvårdsavgiften, så länge vi har den kvar, är den lämpligaste.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1984/85:78 om användningen av inkomsterna från skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel

Anf. 57 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Börje Stensson har frågat mig vilka förberedelser regeringen vidtagit för att de medel som nu inflyter till staten från skatten på handelsgödselmedel och bekämpningsmedel kommer att tillfalla de ändamål som riksdagen har beslutat.

Den fråga Börje Stensson tar upp bereds f. n. inom regeringskansliet. Ärendet kommer efter slutförd beredning att redovisas för riksdagen.

Anf. 58 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för att han ställer upp och svarar på min fråga. Det är dock anmärkningsvärt att det inte går att få något konkret besked.

Bakgrunden till min fråga är riksdagsbeslutet under våren 1984 med anledning av regeringsförslaget om miljöavgifter vid användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel. Då bifölls också ett förslag från folkpartiet om att de sålunda inflytande medlen skulle användas till utökad forskning, rådgivning och miljöförbättrande åtgärder.

Regeringens ursprungliga avsikt var tydligen enbart att statens kassa skulle förstärkas. Jag citerar ur propositionen: "Från hälso- och miljösynpunkt är det angeläget att användningen av såväl bekämpningsmedel som handelsgödsel minskas. För att uppnå detta syfte bör särskilda miljöavgifter tas ut på dessa produkter."

Om regeringen varit verkligt angelägen om att på sikt minska handelsgödselanvändningen och användningen av bekämpningsmedel i jordbruket, så hade givetvis samtidigt förslag lagts fram om att de sålunda inflytande medlen skulle utnyttjas för att finna alternativ till dessa produktionsmedel.

Den snabba utvecklingen av jordbruket sedan andra världskriget har inneburit en kraftigt ökad användning av kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel. Att bruka dessa produktionsmedel för att höja skördeutbytet är liktydigt med vad vi kallar det konventionella jordbruket.

När den socialdemokratiska regeringen nu lägger fram förslag om miljöavgifter på jordbruket utan att nämna ett ord om behovet av alternativa odlingsformer eller ökad rådgivning, tycker jag att man förstärker intrycket av att det är det konventionella jordbruket som skall pressas litet hårdare men dock inte förändras i någon större utsträckning. Det är också så att t. ex. lantbruksnämnderna i stort sett ser till lönsamhetskravet och inte har någon

speciell inriktning på att minska dessa produktionsmedel.

En bonde, som intervjuas i Miljöaktuellt nr 3 1984, säger: "Ekonomin tvingar oss att använda gifterna. . . Kraven på allt rationellare jordbruk ökar från år till år, som en följd av jordbruksprisförhandlingarna. I princip måste jag öka avkastningen med 4 % varje år för att kunna hålla kvar vår ekonomiska standard."

Öka sin avkastning kan bönder i princip göra på tre sätt: gödsla hårdare, rationalisera och mekanisera eller bekämpa allt fler växtskadegörare.

Vi måste skaffa oss ökade och bättre kunskaper om alternativ till dagens produktionsformer.

Från jordbrukarnas egna organisationer har förslag lämnats till regeringen beträffande användningen av de influtna medlen. Hur ställer sig jordbruksministern till förslaget om en fond exempelvis?

Regeringen har lagt fram ett förslag om förändring av miljöskyddslagen – Lex Ringsjön kan den kallas. Är jordbruksministern beredd att till de åtgärder som där måste vidtas ge bidrag från de medel som flyter in genom handelsgödsel- och bekämpningsmedelsavgifterna?

Jag vill, herr talman, slutligen betona att medel från avgifter för handelsgödsel- och bekämpningsmedel skall användas för att öka forskning och rådgivning för att på sikt minska dessa produktionsmedels användning.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 59 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Börje Stensson påstod att vi inte skulle ha gjort några insatser för att främja möjligheterna till alternativ produktion. Men jag hänvisar till att i den forskningsproposition som vi förelade riksdagen i våras redovisade vi ett forskningsprogram på det här området, så att vi bättre skall kunna tillvarata de möjligheter som kanske öppnar sig här till en ur miljösynpunkt bättre utvecklad jordbruksproduktion. Såvitt jag förstår är det första gången som en sådan här satsning kommer till stånd, och den sker på förslag av den nuvarande regeringen.

Sedan måste jag vidhålla – det förstår också Börje Stensson – att eftersom beredningen pågår i kanslihuset kan jag inte nu ta ställning till på vilka olika poster vi kommer att satsa medel under det budgetår som ligger framför oss. En redovisning av dessa kommer, som jag tidigare sagt, att lämnas riksdagen.

Anf. 60 BÖRJE STENSSON (fp):

Herr talman! Jag vill understryka just det förhållandet att regeringens proposition i detta ärende fick ett förändrat innehåll vid riksdagsbehandlingen på så sätt att det slogs fast att avgifterna, i motsats till vad regeringen föreslog, skulle gå till ökad rådgivning och forskning för att minska användningen av den här sortens produktionsmedel, handelsgödsel och bekämpningsmedel. Jag menar att det vore angeläget att bortåt fem månader efter detta beslut få något slags redovisning från regeringen – hur man tänker

*Om användningen
av inkomsterna
från skatten på
handelsgödsel och
bekämpningsme-
del*

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om bevarande av
vissa skogstyper,
m. m.*

handla i förhållande till riksdagens beslut.

Jag vill ytterligare understryka att det gäller att utöka rådgivning och forskning på det här området utifrån de resurser som skapas när dessa medel levereras in. Det är ju fråga om åtskilliga tiotal miljoner kronor.

Jag tycker att jordbruksministern här skulle kunna anlägga åtminstone någon synpunkt när det gäller frågan om vartill de utökade resurserna skall användas.

Anf. 61 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! När vår beredning är färdig, skall jag självfallet redovisa vilka utgifter över budgeten som vi kommer att ha för de ändamål som Börje Stensson här frågat om.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 1984/85:20 om bevarande av vissa skogstyper, m. m.

Anf. 62 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat vilka åtgärder jag ämnar vidta för att hindra utrotningen av den vitryggiga hackspetten, för att undvika nuvarande allvarliga nackdelar från allmän naturvårdssynpunkt av 5:3-satsningen och för att undvika en förvärrad situation i fråga om försurning och skogsdöd som följd av 5:3-satsningen.

Skogsvårdslagen föreskriver att hänsyn skall tas till naturvårdens intressen vid bl. a. utformningen och tillämpningen av olika åtgärder som syftar till att få till stånd ett mera aktivt skogsbruk. Med stöd härav har skogsstyrelsen utfärdat föreskrifter och allmänna råd om hur hänsynen skall komma till uttryck mera i detalj. Skogsstyrelsen och naturvårdsverket har nyligen tillsammans presenterat riktlinjer för skogsvårdsstyrelsernas och länsstyrelsernas samarbete i frågor som rör den naturvårdshänsyn som skogsbrukets utövare är skyldiga att ta i sin verksamhet. Därav framgår bl. a. att länsstyrelserna bör förse skogsvårdsstyrelserna med underlagsmaterial i arbetet med 5:3-skogarna. En lista på sådana typer av områden som kan vara av särskild betydelse från naturvårdssynpunkt har redovisats. Skogsvårdsstyrelsen bör enligt riktlinjerna samråda med länsstyrelsen och i vissa fall med kommunen när sådana områden är aktuella för åtgärd. Vid en ansökan om bidrag för avveckling av 5:3-skogar skall skogsvårdsstyrelsen också regelmässigt ta reda på om länsstyrelsen anser att den aktuella marken med hänsyn till naturvårds- eller kulturminnesvårdsvärden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion.

Vid prövning av en ansökan om statsbidrag för avveckling av 5:3-skogar skall hänsyn alltså tas till naturvårdens och andra allmänna intressen. Bidrag får inte beviljas om åtgärden i fråga står i strid med bestämmelserna om naturvårdshänsyn i skogsvårdslagen. Enligt skogsstyrelsens föreskrifter till

bidragsförordningen får lågproducerande bestånd som bedöms ha särskilt värde från naturvårdssynpunkt inte ingå i återväxtföretag som erhåller bidrag.

5:3-programmet är alltså numera omgärdat av en rad föreskrifter som hindrar den negativa utveckling som Lars Ernestam oroar sig för i sin interpellation.

En ökad inblandning av lövträd, exempelvis björk, där det normalt växer barrträd har i den allmänna debatten föreslagits som en möjlig åtgärd mot försurningen. Lövträd kan höja markens pH-värde och ha en allmänt markförbättrande inverkan. I den aktionsplan mot luftföroreningar och försurning, som naturvårdsverket i samarbete med berörda myndigheter har utarbetat på mitt uppdrag, konstateras att underlaget är för svagt för att man i dag skall rekommendera en allmänt ökad andel björk i det svenska skogsbruket. Myndigheterna anser att den forskning som redan initierats om hur lövträd påverkar och påverkas av luftföroreningar ytterligare bör förstärkas. Aktionsplanen bereds f. n. i regeringskansliet. Problemen med försurningen måste emellertid i första hand lösas genom att utsläppen begränsas.

Vad särskilt gäller Lars Ernestams fråga om den vitryggiga hackspetten vill jag framhålla att de naturvårdshänsyn som skall tas med stöd av skogsvårdslagstiftningen innebär att levande eller döda äldre lövträd eller enstaka torra barrträd vid slutavverkningar bör sparas som näringsträd och boträd åt bl. a. hackspettar. Naturvårdsverket arbetar med att genom reservatbildning skydda sådan naturmiljö som är av värde för bl. a. den vitryggiga hackspetten.

Anf. 63 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag har i min interpellation tagit upp en rad problem som hänger samman med den s. k. 5:3-satsningen. Mina frågor gäller i det sammanhanget huvudsakligen de bestånd av löv- och blandskog som räknas in i 5:3-bestånden. Det kan gälla tidigare inte nyttjade naturlövskogar och igenväxande kulturlandskap.

Samtidigt som jag tackar jordbruksministern för svaret, vill jag uttrycka min oro över innehållet i detta svar. I stort sett framgår det nämligen att jordbruksministern är nöjd med nuvarande förhållanden eller hyser tillförsikten att de åtgärder som föreslagits är tillräckliga.

Underlaget är för svagt för att man skall kunna rekommendera ökad andel björk i skogsbruket, säger jordbruksministern. Enligt vad jag har hört, men inte fått skriftligt bekräftat, fanns det en tidigare version av naturvårdsverkets rapport med förslag om rekommendationer om ökad andel lövträd. Underlaget är för svagt, säger alltså jordbruksministern. Är inte indicier tillräckligt för att nu vidta åtgärder för att också satsa på björk och andra lövträd? Är inte försurningsriskerna så allvarliga att vi måste arbeta på alla fronter? Inom miljöområdet måste man agera på misstanke. Det har i flera fall visat sig, att det annars blir för sent.

Jag delar jordbruksministerns uppfattning att vi måste motverka luftföro-

*Om bevarande av
vissaskogstyper,
m. m.*

reningarna. Folkpartiets motioner, som är många på det området, avslås tyvärr alltför ofta.

5:3-satsningen skall genomföras under en i ekologiska sammanhang mycket kort tidsperiod. Stora arealer, som tidigare varit lövskog, naturskog och igenväxande hagmarker, skall förvandlas till nyplanterade barrskogsområden. Det förefaller som om myndigheterna många gånger prioriterat åtgärder inom lövskogsområden, i stället för att i första hand koncentrera sig på den glesa barrskogen. Detta har inneburit stora risker för flera av de djur- och växtarter som finns i dessa områden.

Jordbruksministern hänvisar till gällande lagstiftning och till att berörda centrala verk utfärdat rekommendationer. Det hänvisas till att naturvårdshänsyn skall tas och till att reservatbildning skall främjas. De vällovligen insatserna är inte tillräckliga. Nuvarande lagstiftning ger inte tillräckligt skydd för de arter som är hotade.

Naturvården har dessutom otillräckliga resurser. Under folkpartiregeringen fördubblades anslaget till naturvård. Jordbruksministern föreslog till årets budget, alltså flera år senare, anslag som återigen är halverade. Folkpartiet har reserverat sig till förmån för mer än fördubblat anslag och dessutom till förmån för ett särskilt flora- och faunaanslag – det saknas helt i budgeten. Är jordbruksministern beredd att medverka till ökade anslag i den kommande budgetpropositionen? Naturvårdsverkets önskemål är synnerligen rimliga.

Jag har i min interpellation tagit upp den vitryggiga hackspetten. Det finns i hela landet troligen mindre än 100 par kvar av den arten. Den är akut utrotningshotad. I exempelvis mitt hemlän, Örebro, fanns den för två år sedan i två lokaler, Garphyttan och Järle. Nu tyder observationerna på att den är borta. Den finns i Värmland i lövskogsraviner vid älvar i anslutning till Vänern och i lövskogsbestånd kring nedre Dalälven. Eftersom fågeln har dött ut i Örebro län, finns det ingen direktförbindelse mellan de lokalerna. Den finns dessutom i Indalsälvens delta i Västernorrland, där den nu är direkt hotad av ett vägbygge och ett fritidsområde. Anser jordbruksministern, som högsta ansvarig för naturvården, att det är rimligt att bygga en väg över sådana områden? Fågeln finns på några platser till, men eftersom beståndet är så uttunnat och finns på så stora arealer, är den verkligen hotad. Den klarar sig inte med enstaka reservat. Den behöver relativt stora arealer för att finna de döda träd där den hittar sin föda. Det måste göras extra stora insatser om den skall räddas. Naturvårdshänsynen fanns ju i lagstiftningen också när fågelns släkting, mellanspetten, dog ut i Östergötland för ett par år sedan.

Under folkpartiregeringens tid undertecknades Bernkonventionen för Sveriges del. Den har senare ratificerats. Där har Sverige förbundit sig att skydda hotade arter. Anser jordbruksministern att vi uppfyller konventionen, om Sverige inte vidtar några åtgärder utöver de rutinåtgärder som jordbruksministern hänvisar till?

Nu har jag, herr talman, talat om den vitryggiga hackspetten. Den är en art som är vacker och lätt igenkännbar. Men en rad växter och djur lever i samma områden under samma hot. Jag motser med intresse vad jordbruksministern

vill anföra i den frågan.

Jag vill också nämna att det finns indicier på att andra fågelarter, som inte är utrotningshotade nu, riskerar att gå samma väg. En av dem är den mindre hackspetten, som har minskat kraftigt i antal på en del platser. Vilka åtgärder, herr jordbruksminister, kan sättas in i tid, så att man inte får uppleva att också den mindre hackspetten och andra fågelarter står inför gränsen till utrotning?

Herr talman! Hur långt får vi gå i vårt ekonomiska nyttjande av naturtillgångarna? Varje art är unik och måste bevaras för kommande generationer.

Anf. 64 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag får ett intryck av att Lars Ernestam inte lyssnade så mycket på mig när jag redovisade de gradvis förstärkta åtgärder som har vidtagits just därför att vi har fått en allt starkare insikt om nödvändigheten av att bl. a. i arbetet med 5:3-skogarna sörja för att unika naturtyper eller omvårdnaden om flora och fauna måste ägnas större uppmärksamhet. Jag kan utan vidare säga att man när propositionen om 5:3-skogarna lades fram av den borgerliga regeringen kanske inte just i det ögonblicket insåg hela vidden av de risker som naturvården i detta sammanhang kunde löpa. Men under hand har både skogsstyrelsen och naturvårdsverket i samarbete med varandra gradvis förstärkt uppmärksamheten på dessa frågor.

Jag är angelägen om att säga att dessa uppgifter är mycket viktiga, därför att det är icke meningen – som man kan tro ibland, när man lyssnar till dem som redovisar problematiken kring 5:3-skogarna – att utan urskillnad gå fram över naturområdena för att beskoga dem på nytt. Jag behöver inte upprepa min argumentering i svaret – det går ju att läsa detta – för den ordning som numera har etablerats i syfte att få till stånd den omsorg och varsamhet som vi båda är överens om bör tillämpas.

Det är litet oförsynt av Lars Ernestam att för sin och folkpartiets del försöka lägga monopol på intresset för naturvården. Jag kan försäkra att många i denna kammare delar hans inställning och handlar därefter när dessa frågor skall handläggas i politiska sammanhang.

Lars Ernestam säger att jag inte anser att underlag föreligger för att nu rekommendera en ökad beskogning med björk. Jag hänvisade till att naturvårdsverket i sin aktionsplan har redovisat att det inte finns underlag för att generellt rekommendera en beskogning med björk. Det pågår också forskning för att belysa i vilken omfattning den nuvarande lövskogsandelen – som riksdagen tidigare, i samband med behandlingen av den nya skogspolitiken, slog fast icke fick sjunka under 15 % – skall bevaras och i vilken mån det kan finnas skäl att vid nyplantering också överväga behovet av en ökad lövskogsplantering. Det här är även en fråga om hur vi skall hantera lövskogen, och på det området pågår också forsknings- och utvecklingsarbete.

Det som kan komma att stå i budgeten får vi väl ta upp till diskussion när budgeten föreligger till behandling.

Nr 14

Tisdagen den
23 oktober 1984

*Om bevarande av
vissa skogstyper,
m. m.*

När det gäller försurningen rent generellt skall jag om några dagar eller om någon vecka – vi skall försöka komma överens om en tidpunkt – besvara sju interpellationer som jag har fått om vad regeringen avser att göra på försurningens område. I det sammanhanget kommer också den här typen av frågor in i bilden. Då får jag tillfälle att litet mer utveckla de rent allmänna synpunkter som vi är överens om och som gäller nödvändigheten av att hårt bekämpa de försurningsrisker som vi i dag möter i vårt samhälle och som inte minst drabbar skogen.

Anf. 65 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jordbruksministern säger att folkpartiet på något sätt vill skaffa sig ensamrätt på naturvårdsfrågorna. Det vill vi naturligtvis inte göra. Vi vet att det finns fler som är intresserade av dem. Men i praktiskt arbete har vi mer än andra visat att det behövs resurser just på naturvårdsområdet. Vi har ensamma reserverat oss för ett flora- och faunaanslag, vi har reserverat oss tillsammans med andra för en fördubbling av naturvårdsanslaget och dessutom för överföring av mark från domänfond till naturvårdsfond etc. Jag tycker att det betyder en del vad man i praktisk handling visar och vilka resurser man vill ställa till förfogande.

Sedan tror jag att jordbruksministern missförstod mitt anförande litet grand. Jag sade i och för sig att de åtgärder som nu vidtas är vällovliga och har ett gott syfte. Problemet är bara, jordbruksministern, att de är otillräckliga. Om vi ser tillbaka på hur det gick för mellanspetten – jag återkommer till mina hackspettar – upptäcker vi att dessa regler fanns, att alla möjligheter fanns tillgängliga då mellanspetten dog ut för ett par år sedan. Nu står ytterligare fågel- och djurarter inför ett akut utrotningshot. Då är det naturligtvis bra att naturvårdsverket ber skogsvårdsstyrelsen om hjälp och att man ordnar kurser för dem som jobbar i skogen så att de skall kunna titta på de träd som bör bevaras. Jag tycker att det är alldeles utomordentligt. Men problemet är, jordbruksministern, att det måste göras mycket stora, ja extraordinära, insatser just nu om inte dessa fågelarter och vissa djurarter skall dö ut. De är så nära gränsen till utrotning som några arter kan vara.

Vad säger jordbruksministern t. ex. om det vägbygge som dras fram över en av de få fågellokaler som finns kvar? Vad säger jordbruksministern, om dessa arter dör ut trots de vällovliga insatser som görs? Vi har ratificerat Bernkonventionen. Har vi gjort tillräckligt då? Det är just de frågorna jag vill tala om. Jag vet att naturvårdshänsyn finns med i skogsvårdslagen, men det visar sig att det inte är tillräckligt.

Anf. 66 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Det är naturligtvis inte möjligt för mig att här ta ställning till på vilket sätt man, i de sammanhang som Lars Ernestam redovisar, under hand vid planering av olika åtgärder i samhället har prövat åtgärderna mot bakgrund av de hänsyn som skall tas ur naturvårdssynpunkt. Jag har bara redovisat att det här finns en ordning för hur det skall gå till. Det är tillämpningen av den ordningen som har skärpts år efter år.

Jag vill sluta med att säga att jag är starkt medveten om att vi har en situation inom både flora och fauna där arter är hotade. Jag är för min del angelägen att konstatera att en art som försvinner är en definitiv förlust för vårt samhälle. Därför skall vi också göra vad som är möjligt för att förhindra att så sker.

Anf. 67 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag kan instämma i det som jordbruksministern senast sade. Det inger en viss förhoppning om att jordbruksministern ändå kommer att ägna dessa frågor litet större uppmärksamhet än hittills. Det fordras insatser utanför den lagstiftning vi har. Jag tror att väldigt många människor är beredda att göra frivilliga insatser för att hjälpa till på detta område. Kommer det ett anslag för flora och fauna i budgetpropositionen nästa år och i övrigt förstärkta resurser för naturvården, tror jag att det finns möjligheter att nå resultat. Men det är bråttom, jordbruksministern.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1984/85:28 Uppgörelse med avtalsreglering för samarbete om läkarutbildning och forskning

1984/85:30 Effektivare företagsrevision

1984/85:40 Riktlinjer för den ekonomiska politiken på medellång sikt

1984/85:44 Vissa ändringar i lagen (1977:293) om handel med drycker

18 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 23 oktober

1984/85:53 av *Jan-Erik Wikström* (fp) till utrikesministern om åtgärder mot spionageverksamhet i Sverige:

Nyligen har det publicerats en bok som beskriver Sovjets spionage i Sverige. Boken ger belägg för uppfattningen att Sovjets intresse för Sverige har ökat kraftigt de senaste åren vad gäller både vår säkerhetspolitik och högteknologiska svenska företags verksamhet och produkter.

Om bokens uppgifter är riktiga – ingen har ännu påstått motsatsen – är det självfallet angeläget att regeringen vidtar åtgärder för att minska Sovjets möjligheter till fortsatt spionageverksamhet i Sverige. Det är självfallet av stort intresse för allmänheten att få veta hur utrikesministern ställer sig till uppgifterna i boken och vad regeringen ämnar vidta för åtgärder för att begränsa det sovjetiska spionaget i vårt land.

Jag vill med anledning av detta fråga utrikesministern:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta med anledning av de uppgifter som nyligen har publicerats om det sovjetiska spionaget i Sverige?

19 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 22 oktober .

1984/85:122 av *Per Stenmarck* (m) till socialministern om följderna i visst fall av Dagmaröverenskommelsen:

I Malmöhus län kommer det, enligt tidningsuppgifter, att bli 90 läkare färre och 90 sjukgymnaster färre som inordnas i sjukförsäkringssystemet nästa år.

Effekten blir att invånarna i Malmöhus län får färre läkare och sjukgymnaster att välja mellan och att köerna därmed ökar.

Allt detta är en följd av Dagmarpropositionen.

Vilka åtgärder avser socialministern vidta för att denna situation inte skall uppstå?

1984/85:123 av *Hagar Normark* (s) till jordbruksministern om förbud mot antibiotika i slaktdjursfoder:

Användningen av antibiotika i djurfoder har blivit alltmer omfattande. Detta för att djuren skall förbli friska och för att de skall växa snabbare. Av de 30 ton antibiotika som gavs till slaktdjuret 1981 var det bara en tredjedel som användes för att bota sjuka djur.

Antibiotikan i foder kan medföra att människans bakterier blir immuna mot antibiotika, på grund av att antibiotikan kan finnas i köttvaror och tillföras människan genom maten.

Foder som innehåller antibiotika kan också ge upphov till allergier hos dem som sköter foderhanteringen. Därför är det angeläget att få bort antibiotika som inte är avsedd för sjuka djur.

Med hänvisning till det anförda vill jag till jordbruksministern ställa följande fråga:

Är jordbruksministern beredd att lägga fram förslag om ett förbud mot antibiotika i slaktdjursfoder?

den 23 oktober

1984/85:124 av *Sten-Ove Sundström* (s) till statsrådet Anita Gradin om åtgärder för att förhindra utvisning i vissa fall:

Många invandrare gifta med svenska medborgare riskerar vid en skilsmässa att bli utvisade ur landet enligt utlänningslagen. Dessa invandrare har

oftast hunnit anpassa sig till det svenska samhället och skaffat sig arbete och bostad. De har också brutit förbindelserna med det gamla hemlandet.

Ofta leder en utvisning av dessa invandrare till stora personliga tragedier. En sådan uppmärksammades nyligen i massmedia. Det finns stor risk för att många invandrare tvingas leva kvar i misslyckade äktenskap under pressade förhållanden av rädsla för att bli utvisade ur landet, dvs. man anses efter skilsmässan inte längre ha tillräcklig anknytning till landet och riskerar därmed att bli utvisad.

Jag vill därför ställa följande fråga till statsrådet Gradin:

Är statsrådet beredd att vidta åtgärder för att trygga invandrarernas rätt till uppehållstillstånd i landet vid skilsmässor från svenska medborgare?

1984/85:125 av *Lars Ernestam* (fp) till jordbruksministern om åtgärder mot utsläpp av tungmetaller från kommunala reningsverk:

Enligt tidningsuppgifter utgör de kommunala avloppsreningsverken en väsentlig källa till utsläpp av tungmetaller i miljön.

Myndigheterna ställer hårda krav på industrin för att minimera utsläppen av tungmetaller i avloppen. Gentemot de kommunala reningsverken ställs inte alls samma krav. Det förekommer därför i betydande utsträckning att fällningskemikalier, som är förorenade av tungmetaller och har sitt ursprung i industriellt avfall, används i kommunala reningsverk. Tungmetaller som en industri förbjuds att släppa ut kan på så sätt ändå hamna i miljön via reningsverkskemikalier. Det råder ingen svårighet att få tag i kemikalier med acceptabelt låga tungmetallhalter, men de är i allmänhet något dyrare.

Vad avser jordbruksministern vidta för åtgärder för att rätta till detta uppenbara missförhållande?

1984/85:126 av *Elving Andersson* (c) till justitieministern om åtgärder mot mutor inom kriminalvården:

En högt uppsatt tjänsteman inom kriminalvården har i dagarna häktats, misstänkt för mutbrott. Enligt uppgifter i massmedia har dessa brott erkänts av den häktade.

Genom mutor till den häktade har olika intagna kunnat få väsentligt lindrigare verkställighet av sina ådömda straff. Det inträffade är mycket allvarligt, och allmänhetens förtroende för kriminalvården, liksom för hela rättsväsendet, kan befaras ha skadats.

Med anledning av det ovan anförda vill jag fråga justitieministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att tillse att det inte är möjligt att genom mutor erhålla lindrigare verkställighet av ådömda straff?

1984/85:127 av *Per Unckel* (m) till utbildningsministern om innebörden av avgiftsfri skolundervisning i vissa fall:

De senaste månaderna har ett antal fall av tolkning av läroplanens, skollagens och skolförordningens stadganden om avgiftsfri undervisning aktualiserats. I Växjö har skolstyrelsen stoppat en Englandsresa, dvs. en s. k. lägerskola, som eleverna under flera år samlat in pengar till. I Västerås har en lärare medvetet och öppet – med sina elevs fulla stöd – brutit mot gällande bestämmelser i syfte att kunna erbjuda en realistisk visning av riksdagshuset. Möjligheterna att på friluftsdagar variera programmen har dessutom beskrivits av skolstyrelsen.

Mot denna bakgrund anholder jag om att till utbildningsministern få ställa följande frågor:

1. Vill statsrådet medverka till att det skall anses tillåtet att under skoltid arrangera s. k. lägerskolor där eleverna t. ex. genom basarer och insamlingar bidrar till täckandet av kostnaderna? Är statsrådet beredd att vid behov föreslå ändrade bestämmelser?
2. Vill statsrådet precisera vilka möjligheter lärare har att låta eleverna betala för t. ex. enklare mat i anslutning till för undervisningen värdefulla aktiviteter? Står 17:50 för en frukost i riksdagshuset i strid med principen om avgiftsfri undervisning?
3. Vill statsrådet medverka till att klarlägga i vad mån det är tillåtet att vid friluftsdagar erbjuda eleverna alternativ där en egen ekonomisk insats erfordras om det samtidigt erbjuds kostnadsfria alternativ?

1984/85:128 av *Håkan Stjernlöf* (m) till industriministern om väntetiden för registreringsärenden vid patent- och registreringsverkets bolagsbyrå:

Väntetiden för registreringsärenden vid bolagsbyrån hos patent- och registreringsverket i Sundsvall är nu uppe i 20 veckor.

Vill statsrådet medverka till att väntetiderna förkortas?

1984/85:129 av *Rune Rydén* (m) till justitieministern om avvecklingen av statens bestånd av uthyrningsbostäder:

Riksdag och regering har i beslut (prop. 1980/81:158, Ck 1980/81:35) bestämt att statens bestånd av uthyrningsbostäder skall avvecklas. I beslutet den 4 mars 1982 har regeringen lämnat föreskrifter för avvecklingen.

Avvecklingsfrågorna bereds inom försvaret av en arbetsgrupp för bostadsavvecklingen med företrädare för försvarsstaben och fortifikationsförvaltningen.

Ett förslag till avvecklingsplan har upprättats av fortifikationsförvaltningen. De alternativ som föreslås är rivning eller alternativ användning. Från många utgångspunkter hade ett förslag med försäljning varit bättre, såvida inte permanent- eller fritidsbostaden ligger i vägen för militär verksamhet. Ett problem med detta kan vara att försäljning kan leda till att de nya ägarna skulle kunna komma med framtida ersättningsanspråk eller krav på in-

skränkningar i övningsverksamheten. Detta skulle kunna klaras upp genom att fastigheten eller bostaden säljs med servitut, som friskriver militären från olika former av störningar och intrång. Detta har skett inom flygvapnets område, men har aldrig rättsligt prövats. En annan utväg vore att genom en lagändring precisera förhållandena i detta avseende för militära övningsfält.

Med stöd av ovanstående ställer jag följande frågor:

1. Vad anser justitiedepartementet om möjligheten att sälja militära byggnader på angivet sätt?
2. Om detta bedöms juridiskt ohållbart, vilken möjlighet finns att genom lagändring skapa förutsättningar för försäljning med för de militära intressena tillfredsställande resultat?

1984/85:130 av *Rune Rydén* (m) till försvarsministern om avvecklingen av statens bestånd av uthyrningsbostäder:

Regeringen har i ett beslut den 4 mars 1982 bestämt hur statens bestånd av uthyrningsbostäder skall avvecklas. Inom försvarsmakten har fortifikationsförvaltningen upprättat ett förslag till avvecklingsplan i bl. a. Revingehed.

Förslaget omfattar ett stort antal hus som i dag används som permanent- eller fritidsbostäder. De alternativ som fortifikationsförvaltningen föreslår är rivning eller alternativ användning. Från allmän synpunkt sett förefaller rivning vara ett slöseri. Ett naturligare förfarande hade varit försäljning, åtminstone av de fastigheter som inte ligger i vägen för den militära verksamheten. I Revingehed tycks detta gälla den helt övervägande andelen av fastigheterna. Problemet tycks vara att försäljning befaras leda till att de nya ägarna skulle kunna komma med framtida ersättningsanspråk eller krav på inskränkningar i övningsverksamheten. Försäljning med ett servitut som friskriver militären från ansvar för bullerstörning m. m. kunde vara en lösning. Giltigheten av ett sådant servitut har aldrig rättsligt prövats, varför osäkerhet råder om dess värde. Eventuellt skulle en lagändring kunna precisera förhållandena i detta avseende för militära övningsfält.

Med stöd av ovanstående ställer jag därför följande fråga:

Vill försvarsministern medverka till att de byggnader som står på militära övningsfält och inte behövs för militära behov försäljs på skisserat sätt – om så erfordras efter lagändring – i den mån de inte ligger i vägen för den militära verksamheten?

20 § Kammarkens åtskildes kl. 17.01.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON